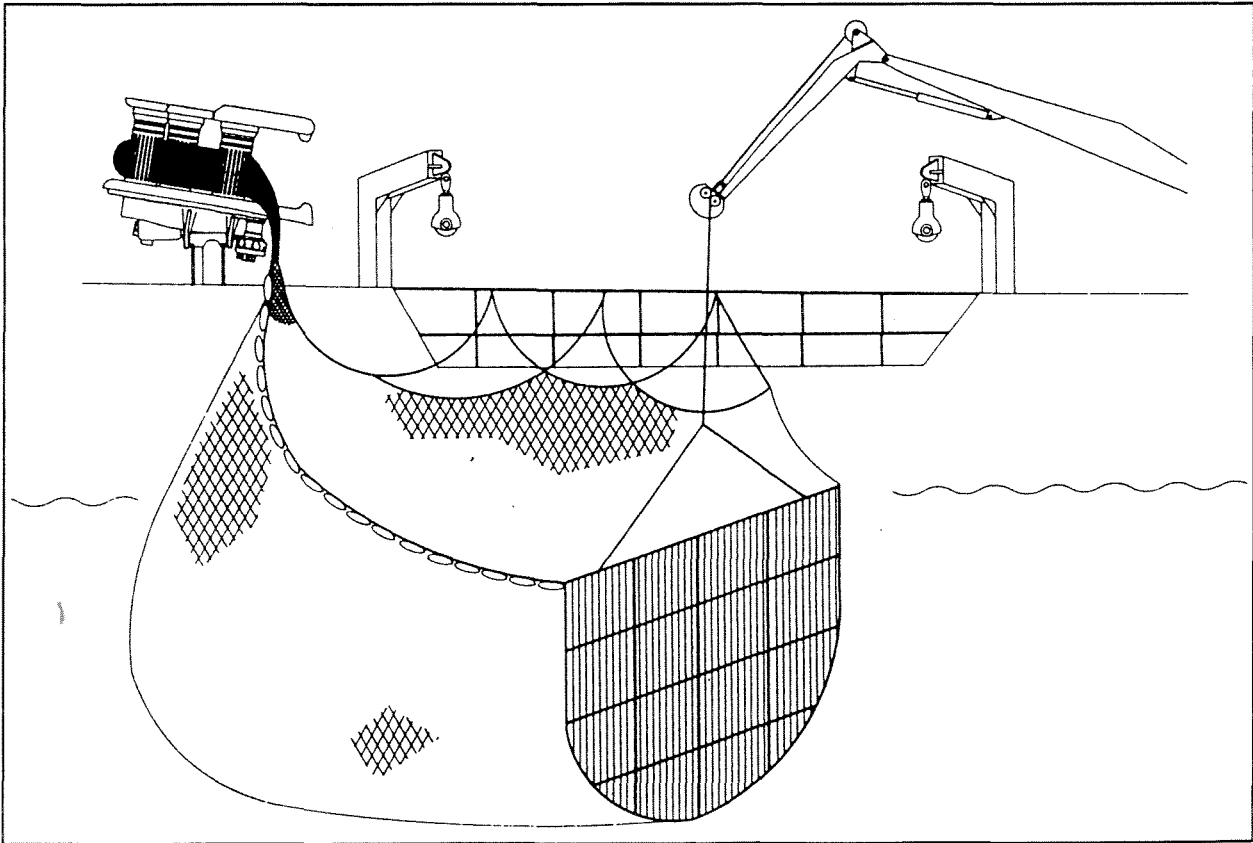

Nr. 11 - 1994

Effektiv sortering av makrell i not

Sorteringsristen dekker et areal på ni kvadratmeter, og har under forsøkene vist seg meget effektiv.

Forsøk gjort med sorteringsrist i not bekrefter at dette er en effektiv metode for å skille ut makrell som er under ønsket størrelse. Bruk av sorteringsrist kan redusere andelen små makrell og derved øke verdien av fangsten, samtidig som fisket gjøres mer ressursvennlig.

I motsetning til trål, line og garn blir not regnet som et ikke-selektivt redskap. Målsettingen ved bruk av not er å fange alle størrelsesgrupper det

fiskes på. I de senere årene er det blitt mer og mer aktuelt å utvikle teknologi som kan gjøre notredskaper selektive.

Best betalt for stor makrell

Det meste av makrellen som fiskes av norske fartøyer blir eksportert frossen til Japan. Dette markedet er imidlertid mest interessert i makrell over 600 gram, og betaler derfor en vesentlig høyere pris for denne enn for mindre makrell. Makrellstimene som det fiskes på er sammensatt av flere årsklasser. Det er derfor innblanding av mindre fisk som har lavere verdi enn den store. Det er påstått at det foregår utsorte-

ring og dumping av liten makrell. Bruk av sorteringsrist gjør det mulig for denne makrellen å slippe levende ut av nota før fangsten blir tatt om bord. Dette har stor økonomisk betydning for fiskerne og like stor betydning for bevaring av ressursen.

Metallrist bedre enn nett

Forsøkene som er gjort viser at sorteringsrister av metall er mest velegnet. Forsøk med stormasket nett i tørkeposen har bare i begrenset grad gitt det ønskede resultat.

Rista som ble benyttet av Havforskningsinstituttet var laget av aluminium, mens spilene som hadde en diameter på 25 millimeter, var laget av rustfritt stål. Det var to hovedårsaker til at rustfritt stål til tross for høy vekt ble valgt. Den ene var at det er glattere, og den andre at det er mer robust enn aluminium. Totalt dekket rista et område på 9 kvadratmeter. Det ble gjort forsøk med spileavstander på 40, 42 og 44 millimeter under forsøkene som ble utført om bord på M/S "Selvåg Senior" i 1992 og M/S "Ligrunn" i 1993.

Tilriggingen

Etter at nota var oppsnurpet ble enden av tørkeposen løftet inn på dekk ved hjelp av kranen. Rista ble så festet til tørkeposen ved fletting med åtte millimeter flaggline. Dette arbeidet som tok 20 til 30 minutter ble utført av to til tre mann samtidig med at innhaling av nota foregikk. For å kunne utnytte hele arealet i dårlig vær ble det ved de siste kastene påmontert et 1,5 meter dypt nett med fløyt på toppen av rista.

Effektiv sortering

Makrellen begynte ikke å gå gjennom rista før tørkingen var kommet så langt at makrellen brøt den normale stimdannelsen. Den minste fisken passerte lett og nesten uten berøring mellom spilene. Større fisk med omtrent samme bredde som spileavstanden måtte presse seg gjennom rista. En mindre del av denne fisken ble hengende en stund før den enten klarte å presse seg gjennom eller falt tilbake i nota.

Fisk som var for stor til å passere gjennom spilene svømte raskt vekk fra rista og inn i nota, slik at det hele tiden kom ny fisk i kontakt med rista.

Utsorteringen fortsatte mens fisken ble pumpet om bord. Etterpå ble risten demontert og tørkeposen ble kjørt gjennom innhalingssystemet på vanlig måte. Ved sette på et oppsamlingsnett på utsiden av rista ble det fastslått at en meget stor andel av den minste makrellen ble utsortert.

Ved 40 millimeter spileavstand var det ingen utsortering av fisk over 600 gram. Derimot ble nesten halvparten av makrellen rundt 400 gram utsortert og tre fjerdedeler av makrell mellom 200 og 300 gram ble utsortert. Ved 44 millimeter spileavstand ble fire prosent av makrellen over 600 gram og femti prosent av makrell på 500 gram utsortert.

Havforskningsinstituttet har fastslått at bruk av sorteringsrist i not er en effektiv og skånsom måte å skille ut liten makrell på. Men bruk av rist krever at det er tilgjengelig plass på fartøyets fordekk, og helst to hydrauliske kraner for å lette håndteringen av rista. Bruk av rist gjør også not til et mer selektivt fiskeredskap

Overleving

Forutsetningen for at det skal ha noen hensikt å skille ut makrell som ikke holder ønsket størrelse, er at størstedelen av den som blir sortert ut overlever. Forsøkene i år vil derfor i hovedsak bli konsentrert om å undersøke i hvilken grad utsortert makrell overlever. Tilsvarende forsøk er gjort i seifisket. Disse har vist at undermåls sei er enkel å sortere ut, og at all seien overlever sorteringen

Kontaktpersoner: Arvid K. Beltestad og Ole Arve Misund, Havforskningsinstituttet, Fangstseksjonen, Postboks 1870 Nordnes, 5024 Bergen.
Tlf.: 55 23 85 00, fax.: 55 9015 99
